UA-0018

First Year B. A. Examination

March/April – 2012

Sanskrit : Paper - I

दशकुमार चरितम् षष्ठः उच्छ्वासः – दण्डिन, रामायणे–अयोध्याकाण्डः (सर्ग-७ थी १२) वाल्मीकि ।, संस्कृतમાંથી અનુવાદ, सुबन्त – शब्दरुप

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **F. Y. B. A.**

Name of the Subject :
☛ **Sanskrit - 1**

☛Subject Code No. : **0 0 1 8** ☛Section No. (1, 2,.....) : **Nil**

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) કોઈ પણ **બે**નો અનુવાદ કરો. ૮

1 (a) Translate any **two**. 8

(१) ततोऽल्पीयसा कालेन राज्ञः प्रियमहिषी मेदिनी नामैकं पुत्रमसूत । समुत्पन्ना चैका दुहिता । साद्यकन्या कन्दुकावती नाम सोमाथीडां देवी कन्दुकविहारेणाराधयितुमागमिष्यति । तस्यास्तु सखी चन्द्रसेना नाम धात्रेयिका मम प्रियासीत् । सा चैषु दिवसेषु राजपुत्रेण भीमधन्वना बलवदनुरुद्धा । तदहमुत्कण्ठितो मन्मथ शरशल्यदुःखोद्विग्नचेताः कलेन वीणायाः रवेणात्मानं किचिदाश्वासयन्विविक्तमध्यासे इति ।

(२) अथ पानीयार्थिसार्थजन समापत्तिदृष्टोद्धृतमवन्तिषु भ्रमन्तः महारार्थिनं भर्तारमुपलभ्य सा धूमिनी येन मे पतिविकलीकृतःस दुरात्माऽयम् इति तस्य साधोश्चित्रवधमज्ञेन राज्ञा समादेशयांचकार । धन्यकस्तुदत्तपश्चादून्धो वध्यभूमिं नीयमानः सशेषत्वादायुषः 'यो मया विकलीकृतोऽभिमतो भिक्षुः, स चेन्मे पापमाचक्षीत, युक्तो मे दण्डः' इत्यदीनमधिकृतं जगाद।

(३) अस्ति द्रविडेषु काञ्ची नाम नगरी । तस्यामनेककोटिसारः श्रेष्ठिपुत्रः शक्तिकुमारो नामासीत् । सोऽष्टादशवर्षदेशीयश्चिन्तामापेदे – नास्त्यदाराणामननुगुणदाराणां वा सुखं नाम । तत्कथं नु गुणवद्विन्देयं कलत्रम् ? इति । अथ परप्रत्ययाह्रतेषु दारेषु याद्दच्छिकी संपत्तिमनभिसमीक्ष्य कार्तान्तिको नाम भूत्वा वस्त्रान्तपिनद्धशालिप्रस्थो भुवं बभ्राम ।

(४) तदनन्तरमसौ नितम्बवतीवृत्तान्तमप्राक्षीत् । सोऽहमबुवम् – अस्ति शूरसेनेषु मथुरा नाम नगरी । तत्र कश्चित्कुलपुत्रः कलासु गणिकासु चातिरक्तः, मित्रार्थं स्वभुजमात्रनिर्व्यूढानेक कलहः, कलहकण्टक इति कर्कशैरभिख्यापिताख्यः प्रत्यवात्सीत् । स चैकदा कस्यचिदागन्तोश्चित्रकरस्य हस्ते चित्रपटं ददर्श । तत्र काचिदालेख्यगता युवतिरालोकमात्रेणेव कलहकण्टकस्य कामातुरं चेतश्चकार ।

(બ) ગમે તે **બે** સસંદર્ભ સમજાવો : ૬

(b) Explain any **two** with reference to the context : 6

(१) मार स्म नाथ, मत्कृतेऽध्यवस्यः साहसम् ।

(२) सोऽयमपि सिञ्चेत्सहस्रं द्राक्षाणां क्षणेनैकेन इति ।

(३) नेयं रत्नवती, निम्बवती चेयम् ।

(४) चित्रेयं दैवगतिः । अवसरेषु पुष्कलः पुरस्कारः ।

૨ 'દશકુમાર ચરિત'ના છઠ્ઠા ઉચ્છ્‌વાસને આધારે મિત્રગુપ્તના વ્યક્તિત્વનાં વિવિધ પાસાં વર્ણવો. ૧૧

2 Give a character sketch of मित्रगुप्त on the basis of the sixth उच्छ्‌वास of दशकुमारचरितम्. 11

અથવા / OR

૨ સંક્ષિપ્ત નોંધ લખો : ૧૧

2 Write short notes : 11

(૧) દંડીનું જીવન

(1) The Life of Dandi.

(૨) કંદુકાવતીનું કંદુક નૃત્ય.

(2) The कन्दुकनृत्य of कन्दुकावती ।

૩ કોઈ પણ **ત્રણ**ની સાનુવાદ સમજૂતી આપો. ૧૫

3 Explain any **three** of following with translation. 15

(१) अपवाह्य स दुष्टात्मा भरतं तव बन्धुषु ।
काल्यं स्थापयिता रामं राज्ये निहतकण्टके ॥

(२) भरतश्चापि रामस्य ध्रुवं वर्षशतात्परम् ।
पितृपैतामहं राज्यमवाप्स्यति नरर्षभः ॥

(३) कुब्जे त्वां नाभिजानामि श्रेष्ठां श्रेष्ठाभिधायिनीम् ।
पृथिव्यामसि कुब्जानामुत्तमा बुद्धिनिश्चये ॥

(४) शून्ये न खलु सुश्रोणि मयेदं समुदाहृतम् ।
कुरु साधु प्रसादं मे बाले सहृदयासि यत् ॥

(५) यस्ते मन्त्रकृतः पाणिरुनौ पापे मया धृतः ।
तं त्यजामि स्वजं चैव तव पुत्रं सह त्वया ॥

૪ અયોધ્યાકાંડના આધારે રામાયણની કાવ્યશૈલીનો પરિચય આપો. ૧૦

4 Give acquaintance of the poetical style of the Ramayan. 10

અથવા / OR

૪ વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૧૦

4 Write critical notes : 10

(૧) મંથરા વૃત્તાંત.

(1) Description of Manthara.

(૨) રામાયણમાં આવતા પૌરાણિક ઉલ્લેખો.

(2) The mythical references in "Ramayana".

૫ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે**નો અનુવાદ કરો. ૧૦

5 (a) Translate any **two** of the following. 10

(१) अस्ति कस्मिंश्चित् पर्वतस्य एकदेशे वानराणां यूथम् । तत् च कदाचित् हेमन्तस्य समये अतिकठोरस्य वातस्य संस्पर्शनेन वेपमानकलेवश्म संजातम् । तदैव तुषारस्य वर्षा जाता । तेन तत् कथञ्चिदपि शान्तिं नालभत । अथ केचित् वानराः अग्निकण सदृशानि गुञ्जाफलानि अवचित्य अग्नेः इच्छया फुत्कुर्वन्तः समन्तादतिष्ठन् ।

(२) तम् दृष्ट्य राजपुत्रस्य रक्षकाः सत्वरम् अगच्छन् । काकी अपि सर्पस्य कोटरे तत् कनकसूत्रं प्रक्षिप्य सुदूरम् अतिष्ठत् । अथ यावत् राजपुत्रस्य रक्षकाः तम् वृक्षम् समागच्छन् तावत् कृष्णसर्पः प्रसारितभोगः तत्र तिष्ठति स्म । ततः तं लगुऽस्य प्रहारेण हत्वा कनकसूत्रम् आदाय यथाभिलषितम् स्थानम् अगच्छन् । वायसदम्पती अपि ततः परं सुखेन वसतः ।

(३) कश्मिश्चित् अधिष्ठाने वज्रदत्तनामकः एकः ब्राह्मणः प्रतिवसति स्म । स कदाचित् प्रयोजनवशात् ग्रामम् प्रातिष्ठत । तदा तस्य माता तम् अवदत्–वत्स ! कथम् एकाकी व्रजसि ? तत् अन्विष्यताम् कश्चिद् द्वितीयः सहायः । स अवदत्–अम्ब ! त्वम् कथम् भयम् अनुभवसि। निरुपद्रवोऽयम् मार्गः । अतः एकाकी कार्यवशात् गमिष्यामि ।

(४) ततः च सः कोपात् अकथयत् – अहो किम् अन्धः भवान् ? यत् पशुम् सारमेयम् प्रतिपादयसि सः अवदत्–ब्रह्मन्, कोपः त्वया न कार्यः। यथेच्छसि तथा गच्छ इति । अथ यावत् स किञ्चित् मार्गान्तरं गच्छति तावत् द्वितीयः धूर्तः संमुखं समुपेत्य तम् अकथयत्, भो ब्राह्मण ! यद्यपि वल्लभोऽपि मृतवत्सः तथापि स्कन्धम् आरोपयितुम् अयुक्तम्।

(બ) (૧) નામ અને સર્વનામનાં રૂપો ઓળખાવો. (ગમે તે **ત્રણ**) ६

(b) (1) Identify the form of नाम and सर्वनामः (any **three**) **6**

(१) ग्रीष्मेण

(२) पुटिकायाम्

(३) आभूषणेषु

(४) तेषाम्

(५) तस्य

(६) वयम्

(૨) નામ અને સર્વનામનાં રૂપો આપો. (ગમે તે **બે**) ४

(2) Give grammatical form of नाम and सर्वनामः (any **two**) **4**

(१) सरोवर (पुं) ષષ્ઠી એકવચન

(1) Genetive case singular of सरोवर

(२) अशिष्य (पुं) ચતુર્થી એકવચન.

(2) Dative singular of अशिष्य

(૩) युष्मद् ચતુર્થી બહુવચન.

(3) Dative case plural of युष्मद्

(४) अस्मद्नुं સપ્તમી એકવચન.

(4) Locative case singular of अस्मद्.